

2023 – DOSARELE PATRIMONIULUI (CXXVIII):

Ocna Sibiului
Stemă

Bust Mihai Viteazul

Ctitoria a doi domnitori
construită de Mihai Viteazul

Mihai Viteazul - ctitor de biserică ortodoxă românească - așează prima administrație românească a salinelor și a localității Ocna Sibiului!

Ce fel de privilegii și libertăți au locuitorii ...?

un îndreptar nestrămutat?

Dosarele patrimoniului (CXXVIII)

Anul comemorativ al imnografilor și cântăreților bisericești (psalți)

Anul omagial al pastorației persoanelor vârstnice

În lipsa unei lucrări monografice a jud. Sibiu, am sperat să descopăr - între studiile ultimului secol -, o lucrare despre bisericile și instituțiile de cult sibiene. Modelul lucrării căutate a fost „**Bisericile României. Adunate, adnotate și publicate**”, autor Nicolae Iorga, lucrare apărută la Institutul de Arte Grafice și Editură „Minerva”(1905). Istoricul - despre care criticul George Călinescu afirma că a jucat în cultura românească „**rolul lui Voltaire**” - scria în „Prefață”: «Biserici și mănăstiri, unele drese, și foarte rău drese, altele în toată măreția vechimii lor, acopăr tot pământul țerii, cu sutele. **De când s-a încheiat cu evlavia părinților noștri**, nimeni nu li-a avut grija, dacă nu s-a întâmplat să nemerească la ele vre-un preot gospodar, vre-un egumen cu tragere de inimă, cari au fost de tot rari și cari și-au închinat viața clădirii ce li se încredințase. **S-a ruinat tot ce ajunsese a se dărîma**, și cine a vrut să strice și să mîzgălească **o clădire îndoit de sfîntă, fiindcă e și a lui Dumnezeu și a strămoșilor**, a fost lăsat să pîngărească în voie. Odoare scumpe s-au sfărîmat, s-au păcătoșit, s-au azvîrlit prin poduri, ca la biserica Colții din București, - după însăși mărturia parohului, teolog și profesor de religie, - s-au înstrăinat, s-au strămutat în casa preoților fără conștiință și fără cinste, s-au furat de hoți și s-au mistuit de focuri care puteau fi prevăzute și împiedecate. Cutare argintar rus a cumpărat lucruri cu inscripții, a ras inscripția și le-a vîndut la alte biserici, cum se vede dintr-o cruce de la Cuibu-cu-barză din București. S-au strîns cu hapca tot felul de lucruri scumpe care, între blesteme, se aud și până acuma, au luat drumul Museului din București, unde nici până astăzi nu li s-a dat o orînduire, unde nici până astăzi nu li s-a făcut un catalog științific și artistic. Cine a vrut, a fost lăsat să preschimbe, să prefacă și să schilodească.

Rare ori s-a văzut la un popor ce pretinde să înfățișeze cultura, o astfel de păcătoșenie. În biserici și mănăstiri se păstrează însă prin slovele săpate în aur și argint, prin lespezile scrise ce acopăr morminte, prin pomelnice săpate în piatră la altare, prin piatra cu slove așezată de-asupra ușilor, - **amintirea trecutului nostru, care ni este scump**, ori de-a fost bun, ori de-a fost rău, ori de cuprinde în el mari nenorociri, ori de vădește și câte o clipă de fericire. Aceste pisanii, această scriere pe piatră s-au făcut totdeauna cu o evlavie, cu o iubire, cu o înțelegere deosebită. În Moldova s-a dezvoltat o întreagă caligrafie lapidară cirilică înfrîurită de literele gotice ale Sașilor din Ardeal și Germanilor din Galiția. În Țara Românească frumuseța neîntrecută a maiusculelor Renașterii, înalte, rotunde, măiestru împodobite, a fost împrumutată din Veneția, pe calea tipăriturilor ce s-au făcut puțin timp după 1500 cu meșteri de acolo sau pe calea unor săpători de piatră sârbi, ragusani, cari știau cum se lucrează în acea Italie înnoitoare a artei. Și un scris și cellalt s-au desfășurat firește în curs de mai multe veacuri, și până după anul 1830 datinele trecutului rămăseseră în această privință neatinse. (...) Asemenea pisanii au o înaltă însemnătate pentru istorie căci ele lămuresc asupra tuturor oamenilor ce au îndeplinit în trecutul nostru o sarcină însemnată, asupra înrudirii lor, asupra dregătoriilor ce au dobândit, asupra ceasului morții lor și asupra atîtor întâmplări din viața lor. Chipurile ctitorilor, zugrăvite pe pereți, arată înfățișarea și îmbrăcămintea acestor oameni. În sfârșit limba în care sînt scrise aceste inscripții, din vremea cînd se obișnuiește întrebuițarea și la prilejuri solemne, și pentru scopuri socotite ca veșnice, în marginile veșniciei omenești, a graiului nostru, - **această limbă, bogată, vie, cumpătată, e un îndreptar nestrămutat pentru toate timpurile.**

În ea apoi cercetătorul dialectelor, al schimbărilor încete ale limbii poate găsi lămuriri din cele mai prețuite».

Cu aceste gânduri, am încercat să redescopăr orașul Ocna Sibiului și biserica ctitorită de Mihai Viteazul în Ocna Sibiului, ușor de găsit, dar mai greu de vizitat, în afara slujbelor religioase. Am mai vizitat-o în urmă cu aproape două decenii, dar acum, m-am informat despre ctitorie în lucrarea monografică a preotului dr. Savu Popa.

În volumul „**Ocna Sibiului. Un popas pe drumul sării - cronică ilustrată**”, cap. „**Ocna Sibiului în secolul al XVII-lea**”, autorul a grupat informațiile - despre biserică și ctitori -, astfel: „**IV.1. Mihai Viteazul - ctitor de biserică ortodoxă românească - așează prima administrație românească a salinelor și a localității Ocna Sibiului**; **IV.2. Ocna Sibiului în perioada zbuciumată de după Mihai Viteazul**; **IV.3. Nobilimea română din Ocna Sibiului și blazoanele nobiliare**; **IV.4. Blazonul și sigiliul orașului (...)** **IV.10. Sub stăpânirea habsburgică**; **IV.11. Rectitorirea bisericii voievodale a lui Mihai Viteazul de la Ocna Sibiului de către domnitorul Constantin Brâncoveanu cel sfînt**”.

O primă constatare este legată de stema orașului Ocna Sibiului (2010), singura stemă din județul Sibiu monocoloră, semnificația ei făcând trimitere la ocupația ancestrală. Două „cartiere” ale scutului găzduiesc câte 2 ciocane de mâner negre, pe un câmp argintiu, celelalte două „cartiere” (pe câmp negru) găzduind câte un cristal de sare. Nu mai explicăm faptul că atât ciocanele cât și cristalele simbolizează mineritul, extracția și prelucrarea sării făcând din Ocna Sibiului una din cele mai importante localități din Transilvania. Nici un simbol privind ctitoria lui Mihai Viteazul, deși acesta - cunoscând importanța localității - ar fi dispus: «**Io Mihail Voievod: „Ce fel de privilegii și**

libertăți au locuitorii din Ocna Sibiului, ... voim să le menținem și noi. Lăsăm deci și poruncim, ca văzând această scrisoare a noastră și voi să le îngăduiți folosința aceluia și pentru aceea **nici în persoanele lor, nici în vitele lor, nici în alte averi ale lor să nu-i păgubiți».**

Pe lista monumentelor istorice (2015), Ocna Sibiului figurează cu 9 monumente arheologice (așezări, urme, castru roman, situri) dar și cu 12 monumente de arhitectură: ansambluri de biserici, biserici, poartă, ziduri de incintă și un singur monument legat de vechea ocupație a ocnerilor: **Pavilionul băilor** (1907, str. Băilor nr.22). Biserica lui Mhai Viteazul este cea mai îndepărtată instituție de cult - față de centrul istoric -, fiind situată pe strada botezată cu numele domnitorului român.

Portalul de la intrare (1987), întâmpină toți vizitatorii cu o frumoasă frescă cu Mihai Viteazul călare, întâmpinat de locuitori. Povestea construirii bisericii este relatată de monograful orașului, pr. dr. Savu Popa: «După bătălia de la Șelimbăr, din 16/28 octombrie a anului 1599, unde a zdrobit oștile cardinalului Andrei Batory, voievodul Mihai Viteazul se va îndrepta spre Alba Iulia, trecând prin Ocna Sibiului, urmând vechiul drum al sării. Ocnerii de aici l-au primit pe marele voievod, în genunchi, cu multă dragoste și bucurie și i-au spus vestitului domnitor că **ei n-au lăcaș de închinăciune**, rugându-l să le zidească biserică românească ortodoxă. Voievodul Mihai Viteazul le-a îndeplinit dorința, dându-le învoirea să aducă piatră și cărămidă necesară de construcție, prin cuvinte rămase cu valoare de poruncă sfințitoare și de îndemn peste veacuri - „**Să aduceți cărămida din zidurile despărțitoare de frați de la Turnu Roșu de pe Valea Oltului**».

În frumoasa curte a bisericii, am descoperit un bust al marelui domnitor, cu textul de pe fața soclului parțial ilizibil, dar pe spatele soclului se poate citi: «S-a ridicat acest monument de către familia Bunaciu Mircea și Elena, împreună cu copiii lor Andrei, Bogdan, Tudor și Elena în memoria bunicilor Ioan și Susana Bunaciu. Azi 08.11.2015, la Ocna Sibiului». O mărturie materială, care demonstrează că amintirea primului ctitor al bisericii a rămas vie în memoria ocnerilor.

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2022-dosarele-patrimoniului-cxxviii-s-a-incheiat-cu-evlavia-parintilor--un-indreptar-mihai-viteazul-aseaza-prima-administratie-romaneasca-a-salinelor-si-a-localitatii-ocna-sibiului-169115.html>

În: Tribuna, 23 martie 2023